

УДК 347.1+347.26

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ У СФЕРІ СЕРВІТУТНОГО КОРИСТУВАННЯ

Постановка проблеми. Специфіка актів реалізації суб'єктивних цивільних прав та юридичних обов'язків (як складника механізму цивільно-правового регулювання) багато в чому залежить від характеру останніх, а також зумовлюється особливостями конструкції правовідносин, у межах яких відбуваються процеси реалізації. Водночас сфері сервітутного користування притаманна властивість одночасного паралельного існування взаємопов'язаних, але порівняно самостійних груп правовідносин: речових сервітутних та зобов'язальних сервітутних правовідносин. Така ситуація зумовлює наявність різних за своїм характером суб'єктивних прав та обов'язків у загальній структурі сервітутних правовідносин. Цим спричинається неоднорідність процесу реалізації вищезгаданих прав та обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, проблематиці здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання цивільних обов'язків, окремим її аспектам приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені-цивілісти: В.О. Бажанова, Є.В. Вавілін, Д.В. Горбась, В.П. Грибанов, Т.В. Дерюгіна, І.В. Жилінкова, С.В. Клименко, Г.В. Колодуб, О.О. Кот, О.О. Отраднава, С.О. Погрібний, О.О. Провальський, О.М. Родіонова, М.О. Стефанчук та інші. Питання реалізації суб'єктивних цивільних прав та цивільних обов'язків у сфері сервітутного користування нині є недостатньо дослідженими. Звичайно, окремі науковці частково звертали увагу на певні реалізаційні аспекти в межах аналізу змістовно інших проблем сервітуту та сервітутних правовідносин або в контексті розгляду загальної проблематики речових прав на чуже майно, а саме: Т.В. Ганчин, Ю.О. Гартіна, Д.В. Ларін, Р.І. Марусенко, Д.А. Монахов, Я.В. Оніка, А.Г. Остапенко, Ж.Я. Резнік, Я.С. Солодова, Т.Є. Харитоновна та інші. Більшість учених здебільшого зосереджувалась на дослідженні особливостей саме юридичного змісту сервітутних правовідносин (включаючи й сутність сервітуту як суб'єктивного цивільного права), підстав їх виникнення, зміни, припинення (юридичних фактів). Водночас фактичний (матеріальний) зміст сервітутних правовідносин (тобто реальні дії щодо реалізації суб'єктивних цивільних прав та юридичних обов'язків) не був предметом окремих цілісних досліджень.

Мета й завдання дослідження. Метою статті є загальна характеристика процесу реалізації суб'єктивних цивільних прав та цивільних обов'язків – змісту сервітутних правовідносин. З урахуванням цього, а також виходячи з неоднорідності сервітут-

них правовідносин, були поставлені такі завдання: окремо проаналізувати особливості реалізації юридичного змісту речових сервітутних правовідносин та зобов'язальних сервітутних правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Зміст та характер суб'єктивного цивільного права та обов'язку впливає і на перебіг їх здійснення та виконання, зумовлюючи необхідність учинення конкретного акту реалізації. Для сфери сервітутного користування притаманна властивість одночасного використання всіх форм (актів) безпосередньої реалізації прав та обов'язків (використання (здійснення), виконання, дотримання). Особливе місце посідає правозастосування. Характерно, що останнє у сфері сервітутного користування завжди забезпечує процеси виникнення сервітуту як суб'єктивного речового права через обов'язкове вчинення акту державної реєстрації сервітуту, а також через винесення судом рішення про встановлення сервітуту – юридичної передумови подальшої державної реєстрації його виникнення. Водночас правозастосування обов'язкове виключно стадії виникнення сервітуту. Адже воно лише породжує те, що можна буде пізніше реалізувати. У такому разі застосування права опосередковує процеси реалізації норм права, якими регулюється порядок виникнення сервітуту, але не процеси реалізації самого сервітуту як суб'єктивного речового права. Сервітут, а також інші права та обов'язки учасників сервітутних правовідносин, що виникають із приводу та навколо сервітуту, найчастіше реалізуються безпосередньо діями їх носіїв без необхідності звернення за допомогою до спеціально уповноважених владних суб'єктів. Як виняток, потреба в застосуванні права виникає у разі порушення, невизнання або оспорення суб'єктивних цивільних прав – змісту сервітутних правовідносин, а також невиконання або ж неналежного виконання суб'єктивних цивільних обов'язків учасниками сервітутних правовідносин. Однак диспозитивність та можливість звернення до процедур самозахисту цивільних прав виключає абсолютну обов'язковість наявності застосування права й у разі порушення прав та інтересів учасників сервітутних правовідносин.

Проаналізуємо особливості реалізації юридичного змісту сервітутних правовідносин залежно від характеру останніх. У речових сервітутних правовідносинах правовий зв'язок представлений, з одного боку, сервітутом – суб'єктивним речовим правом, а з іншого – юридичним обов'язком власника нерухомого майна, щодо якого встановлено сервітут, та всіх інших суб'єктів цивільного права, коло яких

невизначене, не перешкоджати реалізації сервіту. Тобто в речових сервітутних правовідносинах наявний обов'язок пасивного типу: не вчиняти жодних дій, які прямо чи опосередковано можуть призвести до порушення прав і законних інтересів сервітуарія. Тому формою реалізації зазначеного обов'язку виступає дотримання.

Дотримання, як акт реалізації пасивного обов'язку у сфері сервітутного користування, не передбачає жодного зовнішнього вираження, це завжди бездіяльність. Така бездіяльність визнається з точки зору права правомірною. Особа може і не знати про те, що в певного суб'єкта наявний сервітут (як суб'єктивне цивільне право на певне нерухоме майно). Однак факт знання чи незнання особи про існування сервіту на конкретне нерухоме майно не має жодного значення для реалізації пасивного обов'язку у формі дотримання в межах речових сервітутних правовідносин. Головним є усвідомлення особою, що вона не має будь-яких прав на відповідне нерухоме майно і, як наслідок, не може вчиняти щодо нього жодних юридичних та фактичних дій. Тим самим особа не перешкоджає реалізації сервіту його носієм і не вчиняє правопорушень.

У речових сервітутних правовідносинах є лише один суб'єкт, який завжди обізнаний про факти виникнення та припинення сервіту – це власник або ж титульний володілець того нерухомого майна, щодо якого встановлюється сервітут. Водночас через конструкцію речового сервітутного правовідношення власник (титульний володілець) обтяженого сервітутом нерухомого майна не фігурує окремим особливим суб'єктом, а повністю охоплюється колом зобов'язаних пасивним обов'язком осіб. І не дивлячись на те, що власник має право власності на відповідне нерухоме майно, що є найбільш повним за наданими можливостями речовим правом, він також повинен дотримуватися згаданого пасивного обов'язку через обмежувальний характер сервіту – речового права на чуже майно.

Таким чином, дотримання (як акт реалізації пасивного обов'язку не перешкоджати сервітуарію в реалізації ним сервіту) – це своєрідний стан відсутності правопорушень протягом усього часу чинності сервіту – суб'єктивного цивільного права. Слушним є зауваження О.М. Латиєва, що необхідність дотримання пасивного обов'язку «в більшості випадків ніскільки не обтяжує і навіть не усвідомлюється нами, подібно до того, як людина не відчуває повітряний стовп, що постійно давить на неї» [6, с. 62]. Виняток, очевидно, складає лише власник (титульний володілець) обтяженого сервітутом нерухомого майна, який завжди обмежується в обсязі реалізації наданих йому правом власності правомочностей, а відтак може відчувати на собі тягар необхідності реалізації пасивного обов'язку у формі дотримання. Але такі обмеження засновані на праві і тому є справедливими і правомірними.

Аналіз судової практики свідчить, що суб'єктами невиконання пасивного обов'язку не перешкоджати реалізації сервіту у формі дотримання переваж-

но виступають саме власники (титульні володільці) обтяженого сервітутом нерухомого майна [10; 14]. Очевидно, така ситуація зумовлена самою природою сервітутних правовідносин, адже створений сервітутом тягар для власника (титульного володільца) завжди є активною рушійною силою, яка штовхає їх на вчинення дій, які порушують права та законні інтереси сервітуарія.

Реалізація суб'єктивних прав відбувається у формі використання. Водночас доктрина цивільного права, спираючись на положення чинного цивільного законодавства, активно оперує іншим терміном – «здійснення суб'єктивних цивільних прав». Убачається, що між здійсненням та використанням у значенні окремої форми реалізації суб'єктивного цивільного права не існує антагонізму. Ці терміни позначають один і той самий процес і є рівнозначними та взаємозамінними.

У юридичній літературі цивілістичного спрямування можна зустріти різні точки зору на розуміння поняття «здійснення суб'єктивного цивільного права» [16, с. 129; 5, с. 26]. Але, незважаючи на різноманітні текстуальні відмінності, головним чином спільним є те, що здійснення суб'єктивного цивільного права незалежно від його виду – це завжди процес, заснований на використанні певних можливостей (які називають правомочності), наданих особі відповідним правом. Тобто здійснення суб'єктивного цивільного права прив'язується до такого явища як його зміст – сукупності наданих правом правомочностей.

Водночас у цивілістичній доктрині не склалось єдності поглядів щодо змісту сервіту як окремого суб'єктивного речового права на чуже майно, що створює труднощі в розумінні процесів його здійснення. Не сприяє цьому також і чинне цивільне законодавство, адже Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) не містить конкретної норми, яка чітко визначала б перелік правомочностей, що складають зміст сервіту подібно до того, як це зроблено в ст. 317 ЦК України щодо права власності. Учені-цивілісти солідарні в одному: зміст сервіту як різновиду суб'єктивного речового права завжди складає правомочність користування в обмеженому певним чином обсязі. Дискусія в основному розгортається навколо можливості та доцільності включення у зміст сервіту правомочності володіння. Так, одна група вчених-цивілістів визнає певним чином можливість володіння при встановленні сервіту (А.Г. Ананьїв, О.В. Білоцький, О.В. Коновалов, О.В. Копилов, Д.А. Монахов, І.В. Спасибо-Фатєєва), інша – заперечує таку можливість (Ю.О. Гартіна, А.В. Калінічев, О.М. Латиєв, О.В. Люшня, Ж.Я. Резнік).

На наш погляд, слід виходити з класичного уявлення про зміст сервіту – правомочності обмеженого певним способом, у певному масштабі та за іншими критеріями користування чужим нерухомим майном. Слушним є зауваження, що «одночасне володіння двох осіб однією і тією ж річчю немислимо» [9, с. 233]. Адже, на відміну від користування, володіння не може бути повним чи неповним. Обме-

жено володіти річчю не можна, оскільки не можна обмежити властивість присвоєння речі, обмежити ставлення особи до речі, як до своєї. При сервітуті взагалі не може бути жодного процесу присвоєння, оскільки протилежне суперечить його природі. Володіння може поширюватися лише на частину речі, але в такому разі не може існувати володіння цією ж частиною речі в іншій особі. Протилежне лише створює колізію прав на один і той же об'єкт нерухомості, бо неможливо чітко визначити обсяги володіння обох осіб подібно до того, що, наприклад, сервітуарій має часткове або неповноцінне володіння, а власник – повне володіння. Тут логічно виникне питання щодо відмінності повного володіння від неповного або часткового: що саме є при повному володінні, чого не має при частковому? Відомо, що сервітут не позбавляє власника нерухомого майна правомочності володіння ним (ч. 5 ст. 403 ЦК України). У разі визнання володіння сервітуарієм частиною речі, остання обов'язково випаде з володіння власника, що не узгоджується з вищезазначеним положенням. Крім того, відповідна ситуація тягне за собою й інший негативний аспект, адже відповідна частина речі фактично відособлюється й набуває самостійного значення, що у сервітутних правовідносинах є неприпустимим. Жодного поділу об'єкта нерухомості при сервітуті бути не може. В окремих випадках при сервітуті можуть допускатися певні елементи володіння (наприклад, при праві проживання), але в будь-якому випадку вони не є володінням у його традиційному розумінні і не утворюють самостійну правомочність у змісті сервітуту. Цікавим є той факт, що окремі вчені-цивілісти, допускаючи можливість володіння при сервітуті, не вказують на правомочність володіння в авторських визначеннях поняття «сервітуту», повністю зосереджуючись на правомочності користування та її особливостях [8, с. 8, 10].

Таким чином, зміст сервітуту складає лише правомочність користування без включення до нього володіння. На основі цього твердження можна зробити висновок, що під здійсненням сервітуту слід розуміти вчинення сервітуарієм дій, спрямованих на використання можливостей, що впливають з обмеженого певним способом, у певному просторовому масштабі та за іншими критеріями користування чужою нерухомою річчю, визначених договором чи заповітом або рішенням суду та законом. Відповідне визначення є результатом екстраполяції досягнень науки цивільного права на сферу сервітутного користування.

Прийнято розрізняти фактичні та юридичні способи здійснення будь-яких суб'єктивних цивільних прав [3, с. 14]. При цьому під фактичними способами здійснення суб'єктивного цивільного права розуміють такі способи, «які не спричиняють юридичних наслідків у формі виникнення, зміни або припинення цивільних правовідносин», а під юридичними способами – «правочини та інші юридичні дії, результатом вчинення котрих є набуття, зміна або припинення цивільних прав та обов'язків» [17, с. 166].

Виокремлення фактичних способів здійснення суб'єктивного цивільного права не означає, що вони не мають жодного правового значення та завжди залишаються у позаправовій сфері. Слушними виявляються послідовні роздуми О.М. Родіонової, що фактичні дії, втілюючи у собі процес здійснення суб'єктивного цивільного права, «найчастіше не є юридично цілеспрямованими. Вони можуть бути навіть не вольовими, зокрема у випадку з недієздатними особами, визнаними такими внаслідок психічних захворювань. Проте при настанні певних, як правило, конфліктних ситуацій, надається юридичне значення їх окремим характеристикам, наприклад, частоті, періодичності, тривалості і т. д.» [15, с. 334]. Так, у сфері сервітутного користування вчинення сервітуарієм фактичних дій з обмеженого користування чужим нерухомим майном набувають правового значення під час вирішення питання припинення сервітуту його невикористанням (нездійсненням) протягом трьох років підряд за п. 5 ч. 1 ст. 406 ЦК України.

Детальний аналіз процесу здійснення сервітуту засвідчує, що він проявляється у фактичних діях сервітуарію, тобто в конкретних діях з обмеженого користування нерухомим майном (прохід, проїзд, прокладення трубопроводу по чужій земельній ділянці, проживання в квартирі як члена сім'ї власника тощо). Юридичні способи не характерні процесу здійснення сервітуту (суб'єктивного цивільного права), за винятком дій щодо зміни умов сервітутного користування, тобто переоформлення договору та окремих дій, пов'язаних із припиненням сервітуту, наприклад, відмова сервітуарію від сервітуту. Така ситуація зумовлена повною відсутністю в сервітуарію правомочності розпорядження нерухомим майном. Тому він не може вчиняти жодних правочинів, спрямованих на оплатне чи безоплатне відчуження відповідного нерухомого майна, передання його в оренду, позичку тощо. Сервітуарій не може також вирішувати питання щодо встановлення чи невстановлення сервітутів для інших осіб на нерухоме майно або його частину, щодо якого йому самому встановлено сервітут. Це прерогатива виключно власника такого нерухомого майна. Обмежений сервітуарій і в частині розпорядження сервітутом (як майновим правом), бо останній не підлягає відчуженню іншим особам за будь-якими цивільно-правовими договорами, а також у порядку спадкування (ч. 4 ст. 403 ЦК України).

Здійснення сервітуту в основному відбувається за допомогою різноманітних фактичних способів, що охоплюються терміном «обмежене користування». На думку І.В. Жилінкової, «сфера цивільних правовідносин є настільки широкою та всеохоплюючою, що навіть неможливо передбачити шляхи та види фактичних дій, за допомогою яких управнена особа може реалізувати свої інтереси» [4, с. 103]. Відповідне твердження повністю застосоване також і до сфери сервітутного користування. Незважаючи на те, що законодавець здійснив спробу дати перелік можливих способів обмеженого користування чужим неру-

хомим майном, включивши у ч. 1 ст. 404 ЦК України та у ст. 99 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) найбільш типові та розповсюджені з них, в обох випадках він залишив такий перелік відкритим. Причина законодавчого передбачення переліку фактичних способів здійснення сервітуту вбачається у необхідності створення умов для чіткого усвідомлення всіма учасниками цивільного обігу, що слід розуміти під обмеженням користуванням і чим така обмеженість відрізняється від меж здійснення правомочності користування у змісті права власності. Адже різні особи можуть по-різному тлумачити термін «обмежене користування». Тому слід підтримати А.М. Мірошніченка та Р.І. Марусенка в тому, що законодавчо передбачені переліки способів обмеженого користування при сервітуті «є примірними і мають виключно інформаційне значення» [7, с. 266]. Це своєрідні законодавчі орієнтири для вироблення сторонами сервітутних правовідносин будь-яких інших способів залежно від їх конкретних потреб у межах сутності сервітуту. Способи обмеженого сервітутного користування можуть передбачатися й іншими законами, наприклад, Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» (ч. 4 ст. 16 Закону). Водночас чітко обраний/визначений спосіб обмеженого користування при встановленні сервітуту виключає можливість його вільної зміни під час здійснення сервітуту. Це є своєрідною аксіомою, що впливає із суті сервітуту – суб'єктивного речового права та необхідності забезпечення належного правопорядку.

На практиці можна зустріти низку способів обмеженого користування, а тому і фактичних способів здійснення сервітуту, які законодавчо не передбачені, а саме: право пересування дощувальної машини «Фрегат» сусідніми земельними ділянками для забезпечення меліорації [13], право обмеженого користування причальною набережною для проведення швартових та ходових випробувань морських суден [11], право здійснювати навантажувально-розвантажувальні роботи через причал із використанням причальної інфраструктури [12] тощо.

Отже, на наш погляд, усі фактичні способи здійснення сервітуту за критерієм передбачення їх чинним законодавством можна класифікувати на: 1) поіменовані способи – ті, що визначені на рівні ч. 1 ст. 404 ЦК України та ст. 99 ЗК України або будь-яким іншим законом у розвиток відповідних положень; 2) непоіменовані – ті, що законодавчо не передбачені, але не суперечать суті сервітуту та загальним засадам цивільного законодавства. Такі способи здійснення сервітуту можуть розроблятися потенційним сервітуарієм та узгоджуватися з власником нерухомого майна, щодо якого планується встановити сервітут, тобто визначатися самими сторонами в договорі; або ж потенційний сервітуарій може клопотати про певний спосіб обмеженого користування при сервітуті, виходячи з власних потреб, у разі встановлення сервітуту за рішенням суду. Основним завданням суду є оцінка такого способу обмеженого користування на предмет його відповідності суті

сервітуту – суб'єктивного речового права, положенням чинного вітчизняного законодавства та його загальним засадам, не суперечності правам, свободам та інтересам інших осіб. Тому не може бути достатньою підставою для відмови у задоволенні позовних вимог про встановлення сервітуту просте посилення суду на факт відсутності відповідного способу обмеженого користування (тому й фактичного способу здійснення сервітуту) в переліку ч. 1 ст. 404 ЦК України та ст. 99 ЗК України.

Реалізація юридичного змісту зобов'язальних сервітутних правовідносин, суттєво відрізняється від процесу реалізації юридичного змісту речових сервітутних правовідносин. При цьому неможливо проаналізувати специфіку реалізації всіх можливих правових зв'язків зобов'язальної природи, бо не можна заздалегідь передбачити, які саме конкретні права та обов'язки сторони забажають взяти на себе при укладенні договору про встановлення сервітуту. Тому розглянемо особливості реалізації права вимоги внесення плати за здійснення сервітуту та кореспондуючого йому обов'язку вносити таку плату, оскільки саме цей правовий зв'язок найчастіше наявний при сервітуті.

Аналіз характеру зобов'язання щодо справляння плати за користування чужим нерухомим майном на підставі сервітуту свідчить про те, що воно повністю підпадає під ознаки грошового зобов'язання, адже його предметом є дії щодо передання грошової суми. Так, грошове зобов'язання розуміється як «правовідносини, що виникли з договору (або рішення суду чи заповіту – *В.М.*), у якому одна сторона (боржник) зобов'язана сплатити гроші на користь другої сторони (кредитора), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [2, с. 111]. Тому маємо констатувати, що порядок виконання зобов'язання щодо сплати певної грошової суми за встановлення сервітуту або за його здійснення загалом мало чим відрізняється від виконання будь-яких інших грошових цивільно-правових зобов'язань та повністю підпорядковується загальним засадам виконання цивільно-правових зобов'язань, передбаченим главою 48 ЦК України, безумовно, враховуючи їх грошову природу. Водночас слід зазначити, що оплатність сервітуту не завжди може виявлятися через виконання саме грошового зобов'язання, адже теоретично можливе здійснення плати за сервітут «у формі надання послуг або передання речі» [1, с. 82]. Звичайно, що в останньому випадку йтиметься вже не про грошове зобов'язання. Проте практика в основному дотримується саме традиційного підходу щодо форми плати при сервітуті як чітко визначеної грошової суми.

Специфікою виконання грошового зобов'язання при сервітуті є його несамостійний, акцесорний характер, зумовлений нерозривним зв'язком процесу виконання цього зобов'язання з процесом здійснення сервітуту як суб'єктивного речового права. Грошове зобов'язання у сфері сервітутного користування завжди так чи інакше зумовлене появою сервітуту та існує паралельно з речовими

сервітутними правовідносинами. Його виконання найчастіше носить періодичний характер шляхом внесення грошової суми рівними частинами протягом усього часу дії сервітуту. Тому за умов припинення сервітуту припиняється й зобов'язання щодо внесення плати за обмежене користування чужим нерухомим майном на підставі сервітуту. Сервітуарій у такому разі сплачує лише частину грошової суми, визначену з урахуванням фактичних днів обмеженого сервітутного користування до моменту припинення сервітуту. Тобто акцесорність виконання грошового зобов'язання при сервітуті виявляється в неможливості його виконання до моменту виникнення самого сервітуту як суб'єктивного речового права, а також у повному обсязі після його припинення. Виняток може скласти лише плата за факт встановлення сервітуту у вигляді одноразового платежу, оскільки не виключається, що сторони договору про встановлення сервітуту можуть домовитися про її внесення до моменту державної реєстрації сервітуту.

Висновки. Таким чином, головною особливістю процесу реалізації суб'єктивних цивільних прав та обов'язків у сфері сервітутного користування є його різномірний характер, зумовлений наявністю сукупності неоднакових за правовою природою прав та обов'язків, а відтак і неоднорідністю правовідносин. Сервітут як суб'єктивне цивільне право здійснюється переважно за допомогою фактичних способів (дій), які можуть бути поділені на дві групи: поіменовані та непоіменовані. Виконання грошового зобов'язання при сервітуті має додатковий (акцесорний) характер щодо процесу здійснення сервітуту як суб'єктивного цивільного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Афанасьев И.В. Сервитут в системе ограниченных вещных прав: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2015. 194 с.
2. Боднар Т.В. Особливості виконання грошових зобов'язань у цивільному праві України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2004. Вип. 60/62. С. 110–113.

Мазур В.В. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ У СФЕРІ СЕРВІТУТНОГО КОРИСТУВАННЯ

Стаття присвячена аналізу процесів здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання цивільних обов'язків, що складають зміст сервітутних правовідносин. Особливо надано характеристику реалізаційних процесів у межах речових сервітутних правовідносин та зобов'язальних сервітутних правовідносин, які утворюють систему правовідносин у сфері сервітутного користування. Значна увага приділяється розгляду особливостей здійснення сервітуту як суб'єктивного речового права.

Ключові слова: механізм цивільно-правового регулювання, механізм цивільно-правового регулювання сервітутних відносин, сервітут, сервітутні правовідносини, здійснення сервітуту, акти реалізації прав та обов'язків, реалізація прав та обов'язків.

Мазур В.В. ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВ И ОБЯЗАННОСТЕЙ В СФЕРЕ СЕРВИТУТНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ

Статья посвящена анализу процессов осуществления субъективных гражданских прав и исполнения гражданских обязанностей, которые составляют содержание сервитутных правоотношений. Отдельно предоставлена характеристика реализационных процессов в пределах вещных сервитутных правоотношений и отдельно – обязательственных сервитутных правоотношений, которые в совокупности образуют систему

3. Горбась Д.В. Здійснення суб'єктивних цивільних прав фізичних осіб: поняття, способи, межі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2009. 20 с.

4. Жилінкова І.В. Особливості здійснення суб'єктивних цивільних прав. Вісник Академії правових наук України: зб. наук. праць. Харків: Право, 2012. № 1 (68). С. 100–107.

5. Кот О.О. Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2017. 550 с.

6. Латыев А.Н. Вещные права в гражданском праве: понятие и особенности правового режима: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Екатеринбург, 2004. 211 с.

7. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. 5-те вид., змін. і допов. Київ: Алерта, 2013. 544 с.

8. Монахов Д.А. Сервитуты и их судебная защита: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; 12.00.15. Санкт-Петербург, 2010. 25 с.

9. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права. Москва: Статут, 1998. 353 с.

10. Постанова Вищого господарського суду України від 23.09.2014 р. у справі № 904/4670/13. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40707048>

11. Постанова ВГСУ від 31.03.2011 р. у справі № 2-3/2673-2010. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/14637149>

12. Постанова ВГСУ від 18.10.2016 р. у справі № 915/199/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62063654>

13. Рішення Апеляційного суду Херсонської області від 14.09.2016 р. у справі № 662/675/16-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61549820>

14. Рішення Бережанського районного суду Тернопільської області від 24.11.2016 р. у справі № 2/593/435/2016. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63134777#>

15. Родионова О.М. Правовые формы реализации волевых отношений в механизме гражданско-правового регулирования: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Москва, 2017. 502 с.

16. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців / за ред. проф. І.В. Спасибо-Фатеевої. Харків: ФОП Колісник А.А., 2010. Т. 1: Загальні положення. 320 с.

17. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред.: О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 976 с.

правоотношений в сфере сервитутного пользования. Значительное внимание уделяется рассмотрению особенностей осуществления сервитута как субъективного вещного права.

Ключевые слова: механизм гражданско-правового регулирования, механизм гражданско-правового регулирования сервитутных отношений, сервитут, сервитутные правоотношения, осуществление сервитута, акты реализации прав и обязанностей, реализация прав и обязанностей.

Mazur V.V. PECULIARITIES OF RIGHTS AND RESPONSIBILITIES REALIZATION IN THE SPHERE OF EASEMENT USE

This article is dedicated to general characteristics of such separate component in mechanism of civil regulation of easement relations as acts of implementation of subjective civil rights and responsibilities. Realization of rights and responsibilities in the sphere of easement use is mainly determined by the nature of easement relations, their irregularities. After all, easement legal relations are a system of legal relations that arise and develop due to and within easement, namely: proprietary easement legal relations and obligation easement legal relations. Of course, proprietary and obligation rights are substantially different from each other and, therefore, different is the process of implementing them. As a consequence, within the framework of this article, the separate attention is paid to the study of the nature of content implementation of proprietary easement relations and obligations easement legal relations separately.

It was stated that in the sphere of easement use, all acts of direct implementation of rights and responsibilities are manifested, namely: the use (implementation), execution, observance. Law enforcement as a special form of right implementation is not common for easement implementation as subjective civil right and mainly mediates implementation process of rules of law determining the order of easement occurrence.

The article analyzes implementation process of passive obligation of third parties, the scope of which is not defined; do not break the rights and legitimate interests of the owner of the easement. An act implementing this obligation is the observance, the essence of which comes down to the lack of law violation during the whole duration of the easement.

Considerable attention is paid to the study of peculiarities of easement implementation as a separate subjective property right on another's property. On the basis of theoretical generalization of existing in the civil law doctrine the views of scientists for understanding the essence of the term "the implementation of subjective civil right", the author of the article suggests a definition of the term "the implementation of easement as a subjective civil right". In the context of this problem, the issue of the easement content is analyzed separately and expressed are the arguments in favor of inappropriate inclusion into content of easement of powers of ownership. The implementation of easement is conducted through actual actions of the owner of the easement which are both ways of limited use at easement. Actual ways of implementing easement are classified into two groups: 1) named; 2) unnamed.

Analysis of implementation process of the legal content of obligation easement legal relations is carried out on the example of monetary obligations regarding payment for easement imposition and/or use of another's estate property based on the easement. As a result, the author of the article concludes that the specificity of monetary obligation within the frame of easement is its dependent, accessory nature through inseparable chain of implementation process of that commitment with easement implementation process as a subjective property right.

Key words: mechanism of civil regulation, mechanism of civil regulation of easement relations, easement, easement legal relations, easement implementation, acts of the realization of rights and responsibilities, realization of rights and responsibilities.